

Liliana Zascheievici

Nicoleta Laura Crețu

Elena Violeta Hera

Adrian Gabriel Horvat

Maria Dorina Stoica

Educație socială

Manual pentru clasa a VI-a



Dragul nostru elev,

Educația interculturală este o disciplină care formează școlarului competențe de afirmare pozitivă a propriei identități culturale, dar și competențe de comunicare interculturală care întăresc respectul față de minoritățile etnice, față de grupurile sociale vulnerabile la excluziune și stimulează spiritul civic în identificarea unor soluții de construire a unei lumi unite în diversitate.

Manualul de Educație socială – Educație interculturală este dedicat elevilor de clasa a VI-a, elevi al căror spirit critic este suficient de dezvoltat pentru a înțelege diferența dintre *patriotism* și *etnocentrism*, dintre adaptare la o cultură și asimilare culturală.

Ne adresăm unei generații de elevi a cărei toleranță față de diversitatea culturală este formată prin contactul constant cu alte culturi, dar și prin educația care promovează valorile europene de dialog și de respect față de identitatea fiecărei persoane și a fiecărui grup social.

De asemenea, ne dorim ca manualul să sprijine formarea ta, în calitate de cetățean activ, care știe că, prin acțiunile sale, poate contribui la ameliorarea unor probleme sociale și care poate identifica și poate produce resurse optime pentru a susține o lume în care respectul față de ceilalți și față de mediu vor asigura securitatea și bunăstarea tuturor oamenilor, indiferent de culoarea pielii, de rasă, de etnie, de gen și de alte trăsături care ne diferențiază.

Îți urăm succes și sperăm că vei învăța, împreună cu colegii tăi și sprijinit de profesori, că idealul *Uniți în diversitate* poate deveni o realitate susținută și de efortul tău!

Competențe generale și specifice conform programei școlare pentru disciplina EDUCAȚIE SOCIALĂ – EDUCAȚIE INTERCULTURALĂ, clasa a VI-a, aprobată prin OMEN nr. 3393/28.02.2017.

- 1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social.**
 - 1.1.** Utilizarea corectă a termenilor specifici educației interculturale cu referire la fapte/eventimente/procese din societatea contemporană.
 - 1.2.** Identificarea propriilor repere de identitate culturală, prin raportare la sisteme de referință culturale variate.
 - 1.3.** Analizarea unor situații în acord/dezacord cu valorile și principiile societății interculturale.
- 2. Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice.**
 - 2.1.** Elaborarea, în echipă, a unui proiect intercultural pentru rezolvarea unor probleme cu caracter intercultural.
 - 2.2.** Participarea, prin derularea unui proiect intercultural, la rezolvarea problemelor comunității și la promovarea dialogului intercultural.
 - 2.3.** Rezolvarea în perechi/echipă a unor sarcini de lucru referitoare la viața într-o societate interculturală.
- 3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ.**
 - 3.1.** Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite.
 - 3.2.** Participarea la rezolvarea problemelor comunității, prin utilizarea capacității de empatie culturală în relațiile cu persoane aparținând unor culturi diferite.

STRUCTURA MANUALULUI

Varianța tipărită



Manualul de *Educație socială – Educație interculturală* pentru clasa a VI-a este structurat pe unități tematice, care dezvoltă conținuturile din programă. Prezentate într-o formă deosebit de atractivă, lecțiile cuprind exemple de activități care conduc la formarea de competențe specifice disciplinei.

Organizarea conținutului permite crearea de conexiuni cu celelalte discipline studiate.

Rubrica **ABC intercultural** este cea care definește termenii noi și precizează aria lor de aplicare. Aplicațiile de la această rubrică vizează înțelegerea și aplicarea corectă a termenilor specifici disciplinei.

Rubrica **Portal intercultural** prezintă reguli, principii, norme din tratate internaționale, documente legislative și școlare. Aplicațiile de la această rubrică formează competențe de recunoaștere a drepturilor și a responsabilităților în dialogul intercultural, dar și de generare a unor coduri de reguli pentru o bună cooperare interculturală.

Rubrica **Mozaic intercultural** prezintă valori, coduri de bune maniere, tradiții și obiceiuri din diferite culturi. Aplicațiile acesteia își propun să stârnească curiozitatea și să susțină interesul și toleranța pentru diversitate culturală.

Rubrica **Dialog și activism intercultural** prezintă exemple de bune practici în ceea ce privește interacțiunea dintre grupuri diferite din punct de vedere cultural. Aplicațiile rubricii susțin implicarea elevilor în elaborarea și în aplicarea unor planuri de măsuri pentru ameliorarea integrării grupurilor minoritare și pentru protejarea diversității culturale.

Pagina de prezentare a unității de învățare

Diagram illustrating the structure of the learning unit presentation page:

- Numărul unității** (Unit number): 1
- Titlul unității** (Unit title): CULTURA ÎN SOCIETATEA CONTEMPORANĂ
- Titlurile lecțiilor** (Lesson titles): 1. Măști culturale, 2. Diversitate culturală, 3. Tradiții culturale, 4. Tradiții culturale, 5. Tradiții culturale, 6. Tradiții culturale, 7. Tradiții culturale
- Competențe specifice** (Specific competencies): 1. Competențe specifice, 2. Competențe specifice, 3. Competențe specifice, 4. Competențe specifice, 5. Competențe specifice, 6. Competențe specifice, 7. Competențe specifice
- Citat reprezentativ** (Representative quote): "Cultura este o parte din identitatea noastră și trebuie să o păstrăm și să o dezvoltăm."

Pagini de lecție și aplicații

Diagram illustrating the structure of the lesson and application pages:

- Rubrica ABC intercultural** (ABC Intercultural Rubric)
- Rubrica Dicționar** (Dictionary Rubric)
- Rubrica Aplicații** (Applications Rubric)
- Rubrica Mosaic intercultural** (Intercultural Mosaic Rubric)
- Titlul lecției** (Lesson title): 1. ABC CULTURAL

Diagram illustrating the structure of the lesson and application pages:

- Rubrica Dialog și activism intercultural** (Intercultural Dialogue and Activism Rubric)
- Rubrica Știați că?** (Did you know?)
- Rubrica Portal intercultural** (Intercultural Portal Rubric)
- Imagini corelate cu informațiile din text** (Images correlated with information from the text)

Pagini de recapitulare și evaluare



Varianța digitală



Varianța digitală cuprinde integral conținutul manualului în variantă tipărită, având în plus exerciții interactive, jocuri educaționale, animații, filme și simulări. Activitățile multimedia interactive de învățare (**AMII**) aduc un plus de valoare cognitivă.

Paginile din manual pot fi vizionate pe desktop, laptop, tabletă, telefon, oferind o experiență excelentă de navigare. Navigarea în varianța digitală permite parcurgerea manualului și revenirea la activitatea de învățare precedentă.

AMII ANIMAT

cuprinde animații sau filme, activități care se găsesc în partea de jos a paginii. Pentru vizionare, se activează butonul **Redă** (▶).



AMII STATIC

cuprinde desene, fotografii, simboluri, informații suplimentare care se derulează cu ajutorul butoanelor de navigare.



BUTOANE FOLOSITE ÎN VARIANTA DIGITALĂ

❓ AJUTOR

deschide ghidul de utilizare a manualului digital.

☰ CUPRINS

deschide cuprinsul manualului digital și permite deschiderea de conținuturi/lecții.



permit parcurgerea manualului și deschiderea unei anumite pagini.



AMII INTERACTIV

cuprinde exerciții de alegere duală, de alegere multiplă, de asociere, de completare, de ordonare situate în partea de jos a paginii.

butoanele de validare sunt: **Resetează** (care aduce exercițiul la starea lui inițială) și **Verifică** (prin care se verifică rezolvarea).

utilizatorul are la dispoziție trei încercări de a răspunde corect, după care răspunsul corect este afișat automat.



CUPRINS

Unitatea 1. CULTURA ÎN SOCIETATEA CONTEMPORANĂ 7

Competențe specifice: 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.1, 3.2.

1. ABC cultural	8
2. Diversitatea culturală, trăsătură a societății contemporane	12
3. Identitatea culturală	16
4. Patrimoniul cultural	20
5. Tradiții și obiceiuri de pe mapamond	24
6. Patriotismul în lumea contemporană	30
7. Recapitulare	35
8. Evaluare	36

Unitatea 2. SOCIETATEA INTERCULTURALĂ 37

Competențe specifice: 1.1, 1.3, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2.

1. Societatea interculturală	38
2. Principii și valori ale societății interculturale	42
3. Toleranța față de diversitatea culturală	46
4. Forme de intoleranță: discriminare, segregare, rasism, xenofobie	50
5. Solidaritate și incluziune	55
6. Efecte ale lipsei de solidaritate: marginalizare, excludere, izolare	57
7. Recapitulare	61
8. Evaluare	62

Unitatea 3. PERSOANA ÎN SOCIETATEA INTERCULTURALĂ 63

Competențe specifice: 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2.

1. Pașaport intercultural: deschidere, flexibilitate, cooperare	64
2. Eu și ceilalți: dialog intercultural	68
3. Bariere în dialogul intercultural: prejudecăți și stereotipuri	74
4. O lume comună pentru diversitatea culturală	78
5. Proiect: Portul tradițional, element de identitate culturală	82
6. Recapitulare	85
7. Evaluare	86

Unitatea 4. ACTIVISMUL INTERCULTURAL 87

Competențe specifice: 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2.

1. Prioritizarea problemelor și alegerea temei de proiect	88
2. Fișa de proiect: Planificarea activităților	90
3. Desfășurarea activităților	92
4. Evaluarea proiectului: Reflectarea asupra experienței de învățare	94
5. Recapitulare	95
6. Evaluare	96

UNITATEA 1

CULTURA ÎN SOCIETATEA CONTEMPORANĂ

1. ABC cultural
2. Diversitatea culturală, trăsătură a societății contemporane
3. Identitatea culturală
4. Patrimoniul cultural
5. Tradiții și obiceiuri de pe mapamond
6. Patriotismul în lumea contemporană
7. Recapitulare
8. Evaluare



„Nu vreau ca propria mea casă să fie îngropată pe toate laturile și ferestrele mele să fie astupate. Vreau ca toate culturile din toate ținuturile să fie cât mai libere în jurul casei, pe cât posibil, dar refuz să fiu doborât.”

Mahatma Gandhi



Dicționar

- **UNESCO** – Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură, agenție specializată a Organizației Națiunilor Unite (ONU), fondată la 16 noiembrie 1945, cu scopul declarat de a contribui la pacea și la securitatea lumii promovând cooperarea internațională în educație, știință, cultură, comunicare și în informație. Site-ul în limba engleză poate fi accesat la adresa: www.unesco.org/en.
- **societate** – grup de persoane între care se manifestă relații permanente (interese comune, valori și scopuri) sau o grupare socială ce ocupă un anumit areal geografic, care se supune unei anumite autorități și ai cărei membri au în comun anumite aspirații culturale.
- **grup social** – grup de persoane care se ghidează după norme sau după reguli comune, au obiceiuri și tradiții comune și își propun idealuri sau scopuri comune. Grupul social devine societate când are o autoritate politică proprie și ocupă un anumit teritoriu.
- **minoritate națională** – grup bine definit de persoane cu cetățenia statului în care locuiesc; grupul prezintă caracteristici culturale distincte și este animat de voința de a păstra identitatea comună a membrilor săi, în special referitoare la cultura, tradițiile și la limba lor, dar care sunt în inferioritate numerică în raport cu populația care constituie majoritatea statului respectiv.

1. ABC CULTURAL



ABC intercultural

Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO) definește **cultura** ca fiind „un ansamblu de trăsături distinctive spirituale, materiale, intelectuale și emoționale ale **societății** sau ale unui **grup social**, care cuprinde nu doar arta și literatura, ci și stilurile de viață, modurile de conviețuire, sistemele de valori, tradițiile și credințele”. Din punct de vedere sociologic, prin cultură se înțelege un mod de viață specific oamenilor, ce cuprinde totalitatea comportamentelor învățate și transmise de la o generație la alta prin intermediul regulilor, valorilor și al creațiilor unui grup social. Termenul de cultură a primit mai multe definiții. Aici le vom păstra doar pe cele care ne arată că grupurile și societățile umane au creat și au transmis din generație în generație reguli, valori, obiceiuri, tradiții, credințe, vestimentație, produse artistice și tehnologii proprii, în efortul de a supraviețui și de a fi recunoscute drept comunități distincte.

Acest manual ne va purta prin multe povești despre acele lucruri care ne fac unici, pe noi și pe grupul căruia îi aparținem, și ne deosebesc de alte grupuri. Vom compara elemente din cultura română cu cele din alte culturi, mai ales culturi ale **minorităților naționale** cu care românii conviețuiesc de secole: maghiari, romi, germani, sași, sârbi, bulgari, turci, ruși-lipoveni, aro-mâni, dar și cele aduse de valurile noi de migrații: arabi, chinezi, indieni etc.

Vom descoperi astfel cât de importante sunt tradițiile, portul național, cântecele și dansurile populare, credințele, obiceiurile și nu numai pentru a afla cine suntem și care ne sunt rădăcinile. Vom descoperi că uneori tradițiile, credințele și obiceiurile noastre sunt împletite cu ale altor culturi la fel de valoroase precum a noastră.



Ateneul Român, București



Aplicații

1. Din perspectiva definiției date de UNESCO, elementele definitorii ale unei culturi sunt: literatura, arta, stilul de viață, modul de conviețuire, sistemele de valori, tradițiile, credințele.
 - a) Scrieți fiecare dintre aceste noțiuni (literatura, arta, stilul de viață etc.) de câte trei ori pe bilete distincte și trageți la sorți un singur bilet.
 - b) Pentru noțiunea pe care ați primit-o prin tragere la sorți căutați o definiție sau o explicație.

- c) Scrieți definiția pe o coală de hârtie și afișați-o pe tablă.
 - d) Comparați definiția voastră cu cele date de alți colegi de clasă care au avut de definit aceeași expresie.
 - e) La finalul activității, construiți cu aceștia o singură definiție pentru expresia respectivă.
2. Scrieți o compunere cu titlul *Obiceiuri din străbuni* folosind ca sursă de inspirație imaginea de mai jos. Puteți face referire și la alte obiceiuri cunoscute de voi.
 3. Alegeți o țară de pe continentul european. Căutați o poveste din folclorul acelei țări. Citiți pe roluri cu colegul/colega de bancă.
 4. Imaginile de mai jos surprind șapte elemente culturale specifice minorităților naționale din România. Recunoașteți pentru fiecare element minoritatea a căreia îi aparține.



Rezolvare: a) turci; b) germani; c) unguri; d) sârbi; e) romi; f) bulgari; g) ruși lipoveni.



Mozaic intercultural

1. Joc de rol. Salutul în diferite culturi

În diferite culturi, modul în care oamenii se salută este diferit. Pe lângă exemplele de mai jos, identificați cu colegii de clasă și alte exemple de salut pe care apoi le prezentați în fața clasei.

- a) *Namaste* (Devanagari: नमस्ते; formal: *Namaskar/Namaskaram*) este un salut care constă într-o ușoară plecăciune, în semn de respect, cu palmele lipite una de cealaltă în dreptul pieptului, folosit inițial în zona Indiei.
- b) Salutul japonez prin înclinare, *Ojigi*, este o parte esențială a culturii japoneze. Este un semn de respect acordat de persoana care se înclină în fața persoanei care salută astfel. De asemenea, se folosește atunci când se prezintă recunoștința sau scuzele.



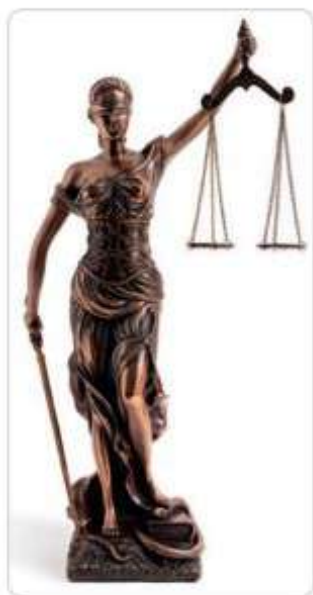
2. Studiu de caz. Inegalitatea de gen în diferite culturi

Statutul femeilor diferă în funcție de cultură. Femeile din Qatar trebuie să obțină permisiunea tutorilor lor de sex masculin pentru a se căsători, pentru a studia în străinătate, pentru a lucra în multe domenii guvernamentale, pentru a călători în străinătate până la anumite vârste și pentru a primi anumite îngrijiri de sănătate specifice. Acest tip de comportament este considerat discriminatoriu. Din acest motiv, la Campionatul Mondial din Qatar, în 2022, unele persoane au protestat.

- Împreună cu alți trei colegi, căutați pe internet și alte situații similare de discriminare a femeilor din cauza normelor și a tradițiilor unui stat.
- Scrieți apoi o prezentare succintă a cazului respectiv și prezentați-o colegilor de clasă.
- Citiți cu atenție textul de mai jos.

Fată sau băiat? Este prima întrebare pe care o punem atunci când se naște un copil. Răspunsul, bazat pe sexul biologic al nou-născutului, atrage o serie de ritualuri, comportamente și așteptări diferențiate din partea familiei, a bisericii, a școlii, a societății în general. Astăzi, în Moldova, dacă te naști fată, atunci de a doua zi ai toate șansele să ți se înfepce urechile pentru cercei, să primești îmbrăcăminte de culoare roz, păpuși și truse de machiaj, ai șanse mai mari să devii secretară, profesoară, doctoriță (dar nu chirurg) decât tractoristă, președintă de țară sau guvernatoarea Băncii Naționale. În medie, te vei căsători mai devreme decât bărbaii, vei petrece mai multe ore la bucătărie decât ei și vei fi mai expusă violențelor domestice. Dacă te naști băiat, atunci rozul nu va fi printre culorile garderobei tale. Vei primi un nume bărbătesc, mașinuțe, roboți și Lego, vei fi dat de mic la sport, vei avea mai mare libertate de mișcare decât fetele, dar vei trăi în medie mai puțin decât ele. Nu vei fi bine văzut dacă plângi, în medie, vei avea mai mari șanse decât femeile să pierzi custodia copiilor în caz de divorț, să ajungi la închisoare sau în poziții de conducere.

- Identificați în textul dat stereotipurile de gen.
- Sunt aceste credințe cu privire la rolul fetelor și al băieților valabile și în România?
- Explicați motivul pentru care, dacă ești bărbat, vei avea mai mari șanse decât femeile să pierzi custodia copiilor în caz de divorț. Considerați această situație o discriminare de gen? De ce?



Portal intercultural

1. Legea numărul 186 din 9 mai 2003.

Capitolul 1. Dispoziții generale

Articolul 1

- Prezenta lege instituie cadrul juridic pentru susținerea și promovarea culturii scrise.
- În sensul prezentei legi, prin cultură scrisă se înțelege domeniul de referință care cuprinde cărți, reviste și alte publicații, având caracter literar-artistic, tehnico-științific, editate pe orice fel de suport.
 - Considerați necesară o lege care să promoveze cultura scrisă în România? Argumentați răspunsul în maximum cinci rânduri.
 - Ce alte elemente ale culturii române sau ale minorităților naționale ați promova printr-o lege specială? Susțineți alegerea făcută printr-un articol scris în revista școlii.

- c) Ce instituții credeți că ar trebui să promoveze cultura scrisă și cum ar putea să o facă? Propuneți o măsură pe care să o ia o instituție considerată de voi responsabilă de aplicarea acestei legi.
2. Din cauza războiului din Ucraina, mulți elevi ucraineni au fost înmatriculați în școlile din România pentru a le respecta dreptul la educație. În multe localități, nu există clase separate în care acești elevi să învețe în limba maternă. Din acest motiv, elevii respectivi trebuie să învețe limba română în timp ce frecventează școala. Imaginați-vă că ați fi în situația acestor elevi și răspundeți la întrebările de mai jos.
- a) Cum v-ați simți într-o școală în care toți cei din jur vorbesc o limbă pe care nu o cunoașteți?
- b) Cine v-ar putea ajuta să vă faceți temele?
- c) De ce resurse umane sau materiale ați avea nevoie la școală pentru a reuși să vă înțelegeți cu colegii?
- d) Cum veți face față evaluărilor scrise?
- e) Pe o scară de la 1 la 10, 1 fiind minimum, iar 10 maximum, cât ați fi de stresați în această situație?



Dialog și activism intercultural

1. Construiți un calendar al activităților culturale din localitatea voastră pentru luna următoare. Împreună cu colegii de clasă, propuneți unui cadru didactic să vă însoțească la un eveniment pe care îl considerați important.
2. Propuneți Consiliului elevilor un grafic de activități pentru a trezi interesul elevilor pentru evenimente culturale.
3. Orașul Timișoara a preluat prestigiosul titlu de Capitală Europeană a Culturii în 2023, alături de orașele Elefsina (Grecia) și Veszprém (Ungaria), conform unui comunicat al Comisiei Europene. Prin titlul de Capitală Europeană a Culturii, se demonstrează bogăția și diversitatea culturilor din Europa, se stimulează turismul durabil și se promovează dezvoltarea orașelor prin cultură. Pentru a fi selectate, orașele au trebuit să elaboreze un program cultural cu o puternică dimensiune europeană, care să promoveze implicarea activă a locuitorilor și a comunităților lor.
- a) Propuneți un program de evenimente culturale timp de o lună prin care să promovați cultura europeană. Pot fi momente de teatru, dans, muzică, expoziții etc. în care să aveți invitați artiști din România și din Europa.
- b) Construiți un afiș de promovare a evenimentelor propuse.
- c) Identificați o instituție guvernamentală care ar putea să vă sprijine în promovarea evenimentelor.
- d) Selectați afișele cele mai reușite și promovați-le prin Consiliul elevilor pe site-ul școlii.



Dansatori din România



Opera Națională din Timișoara





Dansatori din Portugalia



Dicționar

- **diversitate culturală** – varietatea de culturi care coexistă și interacționează în același spațiu geografic. Acest concept presupune recunoașterea și acceptarea diferențelor culturale.
- **integrare culturală** – apariția unor elemente și trăsături comune între grupul minoritar și majoritatea populației locale, ca de exemplu: valori sociale, mod de trai, mod de muncă și altele, care conduc la o conviețuire civilizată, fără anularea diferențelor culturale ce țin de limbă, obiceiuri, tradiții etc.
- **dialog intercultural** – interacțiune socială bazată pe acceptarea diferențelor culturale.
- **identitate culturală** – se referă la sentimentul de apartenență al unei persoane la un grup social pe baza mai multor categorii culturale: naționalitate, etnie, rasă, religie etc.

2. DIVERSITATEA CULTURALĂ, TRĂSĂTURĂ A SOCIETĂȚII CONTEMPORANE



ABC intercultural

Lumea contemporană poate fi asemănată cu un tablou uriaș, multicolor, un puzzle în care se află o mare diversitate de comunități umane. Aceste comunități diferă semnificativ între ele și, pentru a se înțelege, trebuie să analizeze și să accepte aceste diferențe.

Diversitatea comunităților umane este dată:

- a) de limba vorbită, de obiceiurile, de tradițiile, de istoria comunității;
- b) de modul în care omul relaționează cu natura, de uneltele, de tehnologiile pe care omul le folosește pentru a transforma natura, de atitudinea pe care o are cu privire la mediul înconjurător; de exemplu, există comunități care consideră anumite animale sacre sau pe altele, impure și de neconsumat de către om;
- c) de cine deține puterea în societate și de modul cum se realizează guvernarea; există comunități în care femeile au rol de președinte, prim-ministru etc. și comunități în care femeile și fetele nu au acces la educație;
- d) de modul în care oamenii interacționează, de așteptările pe care le au unii de la alții; un exemplu foarte interesant este dat de modul cum interacționează prietenii în diferite culturi: în nord-vestul Europei, prietenii respectă o distanță fizică mai mare în conversațiile intime, pe când cei din sud își manifestă prietenia prin atingere pe umăr, îmbrățișări etc.;
- e) de ceea ce cred oamenii despre bine și rău, despre frumos și urât, despre corect și greșit; există culturi în care, prin îmbrăcăminte decentă, oamenii înțeleg haine destul de largi pentru a nu se distinge formele corpului, iar hainele mulate sunt descurajate atât pentru bărbați, cât și pentru femei, dar există și comunități pentru care hainele care urmează linia corpului nu sunt indecente;



Dansatori din Grecia

- f) de ceea ce cred oamenii despre apariția vieții pe Pământ, despre destinul omului, care sunt ideile, valorile care trebuie să ne conducă viața. Miturile fondatoare ale lumii sunt specifice fiecărui grup social în funcție de sistemul de credințe, iar legendele care justifică apariția anumitor elemente naturale sunt diferite de la popor la popor.

Toate aceste diferențe dau **identitate** unei culturi sau unei comunități. Ele conferă fiecărui individ specificitate și fiecărei comunități, unitate.

Diversitatea lumii actuale trebuie acceptată pentru ca fiecare comunitate să își păstreze identitatea, iar **dialogul intercultural** trebuie susținut printr-o bună înțelegere a diferențelor culturale și prin politici guvernamentale care să susțină deopotrivă **integrarea** grupurilor minoritare, dar și să asigure continuitatea istorică a grupului respectiv. Păstrarea limbii, a tradițiilor, a obiceiurilor care nu încalcă demnitatea persoanei, asigurarea drepturilor politice de a fi reprezentați în guvern și în parlament pentru ca vocea lor să fie auzită, reprezintă un deziderat pentru ONU, Uniunea Europeană și pentru alte organizații naționale și internaționale care promovează atât drepturile persoanei, cât și pe cele ale grupului de apartenență.



Aplicații

1. Zona personală

Această zonă începe acolo unde se sfârșește zona intimă, ca un al doilea înveliș invizibil al corpului. Este marcată de lungimea brațului întins, cu pumnul strâns; anglo-saxonii se apropie cel mult până acolo unde s-ar putea atinge cu vârful degetelor dacă ar întinde mâinile. Românii discută comod și la cea mai mică distanță, până la încheietura mâinii. Arabii și negrii sunt cei mai dezinhibați, într-o discuție se apropie până la distanța cotului, zonă care poate fi considerată intimă, în alte culturi.

- Căutați, împreună cu colegul de bancă, și alte articole despre spațiul personal.
- Construiți, împreună cu colegii de clasă, o hartă a lumii pe care notați spațiile personale cerute de codul bunelor maniere în diferite țări.

2. Reguli de bune maniere

Dacă primești un dar de la o persoană de naționalitate chineză, este politicos să refuzi de câteva ori darul înainte de a-l primi, cu mulțumirile de rigoare. De asemenea, darul respectiv nu va fi desfăcut în fața persoanei care vi l-a oferit. În România, cel care primește un dar îl va deschide în fața musafirului și nu-i va strica bucuria protestând că nu trebuia să facă acest efort.

- În echipe de trei-patru elevi, scrieți pe câte o coală de hârtie cinci reguli de bune maniere pe care le considerați cele mai importante la școală.
- Comparați regulile alese de echipa voastră cu cele alese de alte echipe.



Mozaic intercultural

- Numiți cinci minorități etnice care locuiesc pe teritoriul României. Pentru fiecare minoritate aleasă, căutați împreună cu profesorul cum se spune și cum se scrie *Bună ziua!* în limba minorității respective. De exemplu, în limba bulgară, *Bună ziua!* se spune *Добър ден!* (pronunțat: dob'r den).
- Un mod de a susține integrarea populațiilor minoritare este de a le oferi posibilitatea de a studia în limba maternă.
 - Ce școală cu învățământ în limba maternă cunoașteți în localitatea voastră?
 - Considerați oportun ca pentru elevii migranților de etnie română să se organizeze școli în limba română? Argumentați răspunsul în minimum cinci rânduri.



Știați că...?

- În prezent, majoritatea statelor lumii se caracterizează prin diversitate culturală. Se apreciază că, în cele peste 190 de state independente ale lumii, există mai mult de 6000 de limbi vorbite și peste 5000 de grupuri etnice.



3. Priviți imaginile alăturate și răspundeți cerințelor.

- a) Care sunt meșteșugurile ilustrate de produsele din imagini? ☒
- b) Ce meșteșuguri sunt specifice zonei voastre?
- c) Descrieți un obicei caracteristic zonei geografice în care locuiți. Care sunt elementele prin care se aseamănă cu obiceiurile practicate de alte comunități?



Portal intercultural

1. În secolul nostru, rolul educației este și acela de a forma competențe copiilor și tinerilor pentru a construi relații între oameni, între grupuri sociale din ce în ce mai diverse. În multe comunități și între comunități, între națiuni și grupuri etnice există o serie de situații conflictuale și tensiuni ca rezultat al acumulării unor nedreptăți sociale și economice. Cum putem învăța să trăim împreună în comunitățile cărora le aparținem: națiunea, orașul, satul, cartierul, școala? Interacțiunea dintre oameni aparținând unor culturi diferite trebuie să respecte anumite principii:

- a) deschiderea, curiozitatea, interesul de a cunoaște persoane care aparțin unor culturi diferite de cele proprii;
- b) respectul față de demnitatea și față de dreptul celuilalt de a avea alte convingeri, opinii, practici, atât timp cât acestea nu încalcă demnitatea, drepturile și libertățile altora;
- c) spiritul civic, atitudinea de solidaritate față de comunitatea din care facem parte;
- d) responsabilitatea față de propriile acțiuni, luarea celor mai adecvate decizii, adoptarea celor mai potrivite metode și recunoașterea faptului că există perspective și interpretări multiple ale unei situații.

2. În proiectul de lege privind statutul minorităților naționale din România se precizează la Art. 26. (1): „Posturile publice de radiodifuziune și de televiziune asigură, la ore adecvate și cu posibilități de audiere, respectiv vizionare pe întregul teritoriu al țării, spații pentru emisiunile în limba minorităților naționale”.

- a) Căutați, în grila de programe a televiziunii naționale, emisiuni în limba minorităților din România.
- b) Considerați că în revista școlii ar trebui să fie publicate și articole în alte limbi? Argumentați răspunsul.
- c) Ce partide ale minorităților naționale cunoașteți din emisiunile de știri?

3. În 2021, Toader Stoica, în vârstă de 52 de ani, a fost primul român din Italia care a obținut funcția de viceprimar. De ce credeți că este important pentru românii din acea localitate să aibă un viceprimar român?



Dialog și activism intercultural



1. Ziua Mondială a Diversității Culturale pentru Dialog și Dezvoltare este marcată în fiecare an la data de 21 mai. Această zi a fost stabilită la inițiativa Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO), care joacă un rol important pe plan mondial în promovarea diversității culturale.

Realizați, lucrând în grup, un afiș prin care invitați colegii din școală să participe la un festival cu prilejul Zilei Mondiale a Diversității Culturale.

2. În cadrul celei de-a 31-a sesiuni a Conferinței Generale a UNESCO, desfășurată la Paris, la 2 noiembrie 2001, a fost adoptată *Declarația universală privind diversitatea culturală*.

Articolul 1 al acestei *Declarații* stipulează: „Ca sursă de schimburi, inovație și creativitate, diversitatea culturală este necesară umanității așa cum biodiversitatea este pentru natură. În acest sens, patrimoniul comun al umanității trebuie să fie recunoscut și afirmat pentru generațiile prezente și viitoare”.

România s-a raliat acestui context internațional prin aprobarea HG nr. 881/1998 pentru declararea zilei de 18 decembrie ca Zi a Minorităților Naționale din România. Aceasta este sărbătorită de toate minoritățile etnice din țara noastră, care, potrivit organizațiilor înscrise pe site-ul Departamentului pentru Relații Interetnice, sunt: albanezi, armeni, bulgari, croați, greci, evrei, germani, italieni, maghiari, polonezi, romi, ruși-lipoveni, sârbi, slovaci, cehi, tătari, turci, ucraineni, macedoneni, ruteni. (<https://www.agerpres.ro/documentare/2022/12/18/18-decembrie-ziua-minoritatilor-naționale-din-romania-1031143>)



- a) Propuneți o serie de activități pe care ați putea să le desfășurați în acea zi în școala voastră.
 - b) Solicitați printr-o scrisoare sprijinul conducerii școlii voastre.
3. A fi cetățean activ într-o societate caracterizată prin diversitate culturală înseamnă și a manifesta responsabilitate față de propriile acțiuni, a lua cele mai bune decizii și a recunoaște că există și alte interpretări ale situațiilor în afara celei pe care o ai.
 - a) Presupuneți că sunteți redactorul-șef al revistei școlii și că propuneți ca aceasta să se difuzeze numai online. Prezentați colegilor două argumente pentru decizia voastră.
 - b) Cereți altor trei colegi să aducă contraargumente la această decizie.
 - c) Împreună, notați argumentele și contraargumentele pe o foaie. Afișați, împreună cu ceilalți colegi de clasă, foile cu argumente într-un loc accesibil tuturor. Discutați despre produsele fiecărui coleg și votați cele mai bune argumente.

